

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument en stadsgezicht van de voormalige priorij van Hunnegem in Geraardsbergen als uitbreiding van de bij koninklijk besluit van 28 december 1936 beschermde Onze-Lieve-Vrouwekerk van Hunnegem

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het koninklijk besluit van 28 december 1936 tot bescherming als monument van de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Hunnegem;

Gelet op het ministerieel besluit van 16 augustus 2016 tot voorlopige bescherming als monument en stadsgezicht van de voormalige priorij van Hunnegem in Geraardsbergen als uitbreiding van de bij koninklijk besluit van 28 december 1936 beschermde Onze-Lieve-Vrouwekerk van Hunnegem;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 29 augustus 2016 tot en met 28 september 2016 en waarvan de behandeling van de opmerkingen, bezwaren en het advies van de gemeente is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de voormalige priorij van Hunnegem in Geraardsbergen aantoont;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De priorij van Hunnegem werd in 1624, door toedoen van de abt van de Sint-Adriaansabdij uit Geraardsbergen, als klooster voor zusters benedictinessen uit Atrecht bij de vroegere parochiekerk van Hunnegem gesticht. De oorsprong van het romaanse kerkje van Hunnegem gaat terug op een vroegmiddeleeuwse nederzetting die minstens opklimt tot de 8ste eeuw en als oudste bewoningskern aan de basis van het ontstaan van Geraardsbergen ligt. De kerk van Hunnegem werd in de 11de eeuw de eerste hoofdkerk van Geraardsbergen en was aanvankelijk toegewijd aan Sint-Amandus en Sint-Vaast, maar stond minstens sinds de 14de eeuw bekend als bedevaartplaats van Onze-Lieve-Vrouw. De parochiekerk bezat vanaf haar oprichting het begrafenisrecht. Algemeen wordt aangenomen dat het bijhorende kerkhof zich bevond ter hoogte van de open speelplaats ten noordwesten van de kerk en dat die tot het laatste kwart van de 18de eeuw in gebruik bleef.

Bij de ingebruikname van de vroegere parochiekerk door de benedictinessen in het begin van de 17de eeuw werd het tot kloosterkerk omgevormde gebedshuis toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van de Vrede, waardoor de Mariaverering er een continuïteit kende.

Het tussen 1624 en 1627 gebouwde kloosterpand bij de bestaande Hunnegemkerk, werd gerealiseerd met financiële ondersteuning van de benedictijnenabdij van Sint-Vaast in Atrecht die het ontwerp ervan aan hun eigen architect Dom Manessier toevertrouwde.

Het 17de-eeuwse kloosterpand werd tegen de zuidoostelijke zijde van de Onze-Lieve-Vrouwekerk ingeplant en ermee verbonden. Het aan de straatzijde gelegen kerkhof en de semi-publieke Onze-Lieve-Vrouwekerk zorgde zodoende voor de visuele en spirituele scheiding tussen de openbare wereld en het afgesloten kloosterleven. Tal van gebouwonderdelen en ruimtes zijn getuigen van de vroegere kloosterfunctie, zoals de pandgang als circulatieweg en bezinningsruimte, de pandhof als hart van de kloostergemeenschap, de recreatiezaal, priorinkamer, refter en kapittelzaal als essentiële onderdelen van de kloosterorganisatie.

In 1796 werd het benedictinessenklooster in de nasleep van de Franse Revolutie afgeschaft en als nationaal goed verkocht. Dankzij de adellijke Reine Eulalie Veranneman de Watervliet, prioeres van de afgeschafte abdij van Ghislengien, werd de priorij van Hunnegem in 1816 heropgericht. Vanuit het terug in gebruik genomen kloosterpand ontwikkelde de congregatie zich in de loop van de 19de en 20ste eeuw verder in functie van het toenemend aantal zusters en in functie van haar groeiende onderwijstaak.

In 1887 werd de getalenteerde kunstenaar Louis Bert – de l' Arbre, gewaardeerd als promotor van de neogotiek in Geraardsbergen en bekend door zijn engagement in de verdediging van de Vlaamse belangen, door de zusters Benedictinessen van de priorij van Hunnegem aangezocht voor neogotische transformatiewerken aan de kloosterkerk en voor de bouw van een zusterkoor. Door zijn mecenaat en giften droeg hij tevens bij tot de uitbouw van het klooster en schoolcomplex van de priorij van Hunnegem.

Louis Bert voorzag het koor en het schip van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in de laatste jaren van de 19de eeuw van een prachtige neogotische muurdecoratie gewijd aan de patroonheiligen en de geschiedenis van de kerk. Deze herinrichting van de romaanse kerk ging gepaard met de bouw van een nieuw neogotisch zusterkoor tegen de noordoostelijke kloostervleugel vanaf 1887, eveneens naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre. Deze imposante zaal eveneens voorzien van muurschilderingen bleef tot omstreeks 1973 als zusterkoor in gebruik, toen kreeg het een nieuwe functie als tentoonstellingszaal gekend als de 'Paxzaal';

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de historische waarde van het monument versterken zoals volgt gemotiveerd:

Een aantal cultuurgoederen, zoals beelden en een retabel ondergebracht in de kloostervleugels, zijn historisch en functioneel verbonden met de voormalige priorij van Hunnegem. Ze namen een wezenlijke plaats in het patrimonium van de zustercongregatie in. Deze kunstvoorwerpen werden expliciet vervaardigd voor (zoals het neogotische retabel) of verworven door de congregatie (zoals Sint-Jozef met Jezuskind toegeschreven aan Gabriël Grupello; 17de-eeuwse Ecce Homo).

Een kopie van het bedevaartsbeeld van de zittende Madonna van 1520 neemt een bijzondere plaats in als materiële getuige van de eeuwenlange verering van Onze-Lieve-Vrouw eerst in de parochiekerk en na de oprichting van het benedictinessenklooster op dezelfde locatie door de zusters verdergezet. Het 18de-eeuwse Sint-Anna met Mariabeeld, het 18de-eeuwse terracottabeeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind geplaatst op een zware rolwerkconsole, het 18de-eeuwse Onze-Lieve-Vrouwebeeld en de twee 18de- en 19de-eeuwse Onze-Lieve-Vrouw met Kindbeelden, behoren ook tot deze intense Mariaverering. De 17de-eeuwse voorstelling van de heilige Benedictus is ontegensprekelijk gelieerd aan de patroonheilige van de orde en dateert zelfs uit de ontstaansperiode van de congregatie in Geraardsbergen;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het kloosterpand, opgetrokken tussen 1624 en 1627 tegen de zuidoostelijke zijde van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, werd gebouwd volgens het kenmerkende grondplan van de

benedictijnen. De kloosterbouw van drie vleugels van twee bouwlagen onder zadeldaken met een in de 19de en 20ste eeuw aangepaste pandgang palend aan de traditioneel bijhorende open pandhof of 'claustrum', is architecturaal herkenbaar voor dit gebouwentype en voor de bouwperiode. Door de globale aanleg, silhouet, volumewerking, hoogte, travee-indeling, oorspronkelijk metselwerk met verwerking van metselaarsteken en natuursteen, is het geheel uitwendig duidelijk herkenbaar als kloosterarchitectuur. De tegen de zuidwestelijke kloostervleugel aangebrachte 17de- en 18de-eeuwse zustergraftekens versterken de historische en architecturale waarde van het pand nog. Verschillende interieurelementen zijn illustratief voor de 17de-eeuwse oorsprong van de kloostervleugels en hun aanpassingen in de loop van de 18de en 19de eeuw. Het interieur bewaart onder meer merkwaardige graat- en tonggewelfde kelders in de drie vleugels. Ook de vroegere dragende balkenstructuur met moerbalken die onder meer zichtbaar zijn op de begane grond en op de bovenverdieping, de historische circulatiewegen en de indrukwekkende kapconstructie met telmerken die doorloopt over de drie zolderverdiepingen zijn architecturaal heel betekenisvol.

In 1887 werd Louis Bert-de l'Arbre aangezocht om de Onze-Lieve-Vrouwekerk in neogotische stijl opnieuw in te richten. Hij voorzag het koor en schip van de kloosterkerk van een artistiek hooggewaardeerde neogotische muurdecoratie die was opgevat volgens een totaalconcept. Louis Bert opteerde voor een thematiek gewijd aan de verering van Onze-Lieve-Vrouw en aan het leven van de heilige Benedictus en zijn zus Scholastica, gelinkt aan het bijhorende benedictinessenklooster. De neogotische transformatie van de romaanse kerk ging gepaard met de bouw van een nieuw zusterkoor tegen de noordoostelijke kloostervleugel. Het neogotische bakstenen zusterkoor eveneens naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre van 1887, bezit een onbetwistbare samenhang met de beschermde kloosterkerk, niet in het minst door de monumentale neogotische muurschilderingen die er gefaseerd in 1890-1892 en 1894-1895 werden gerealiseerd, gedateerd 1895 en met vermelding van de naam van de schilder. Deze uitzonderlijke en christelijk geïnspireerde muurdecoratie vormt stilistisch en iconografisch een ensemble met de aanwezige beschermde schilderingen van dezelfde kunstenaar in de kloosterkerk van de priorij.

Naast de neogotische figuratieve schilderingen bleven ook tal van andere oorspronkelijke interieurelementen met neogotisch karakter in het zusterkoor en de vestibule bewaard, zoals onder meer de gedrukte spitsboogdeuren met verzorgd schrijn- en smeedwerk, de houten zoldering op decoratief opengewerkte consoles en met neogotische polychromie, de tegelvloer, de deels beglaasde houten wand tussen kerk en zusterkoor. Het neogotische zusterkoor is dan ook een uiterst representatieve getuige van neogotische kerkelijke architectuur naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als monument artistieke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het neogotische zusterkoor van de kloosterkerk, gebouwd vanaf 1887 in de voormalige priorij van Hunnegem, incorporeert neogotisch hoogwaardig schilderwerk van Louis Bert-de l'Arbre (1835-1903). Deze in Geraardsbergen gevestigde kunstenaar wordt niet enkel sterk gewaardeerd omwille van zijn zeer kwalitatief oeuvre maar ook omwille van zijn rol als voorman van de neogotische kunst in Geraardsbergen.

De monumentale geschilderde taferelen imponeren door hun compositorische kwaliteiten, hun rijke uitstraling door het gebruik van bladgoud, het warme en levendige koloriet. De tekening is bovendien zeer verfijnd en tegelijk expressief.

De rijk vormgegeven en kleurrijke muurschilderingen in frescotechniek, aangebracht circa 1890 door Louis Bert-de l'Arbre, vertonen hoogstaande artistieke kwaliteiten. De sterk symbolisch geladen schilderingen met zorgvuldige detaillering sluiten in stilistisch opzicht aan bij de neogotische schilderkunst uit de tweede helft van de 19de eeuw.

De gekozen thematiek handelt over de tronende Christus en de verheerlijking van de heilige Benedictus, verrijkt met gevelopschriften en dateringen. Deze uitzonderlijke en christelijk geïnspireerde muurdecoratie vormt stilistisch en iconografisch een ensemble met de schilderingen van dezelfde kunstenaar in de kloosterkerk van de priorij.

De muurschilderingen in het zusterkoor vormen een eenheid met de eveneens neogotisch uitgewerkte ruimte. Het zusterkoor is daarmee een voorbeeld van een totaalontwerp met een totale afstemming van het uitwendig en inwendig voorkomen in neogotische stijl;

Overwegende dat de cultuurgoederen die zijn opgesomd in de bijlage bij het ministerieel besluit integrerend deel uitmaken van het monument en de artistieke waarde van het monument versterken zoals volgt gemotiveerd:

De bewaarde al dan niet gepolychromeerde beelden(groepen) bieden een staalkaart aan religieus beeldhouwwerk daterend vanaf de 17de tot en met de 19de eeuw en zijn artistiek betekenisvol. Ze zijn exemplarisch voor de evolutie in de artistieke voorstelling, het materiaalgebruik en de uitwerking van historisch beeldhouwwerk.

Het voor de priorij vervaardigde 19de-eeuwse retabel is exemplarisch voor kwaliteitsvolle en artistieke neogotische retabelkunst;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als monument archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De kloostersite van de priorij van Hunnegem is archeologisch van belang omdat ze teruggaat op de middeleeuwse nederzetting Hunnegem. Deze nederzetting met parochie bij Hunnegemkerk zou als oudste bewoningskern aan de basis van het ontstaan van Geraardsbergen liggen. In de 14de eeuw grensde het domein aan de nieuwe stadsversterking aangelegd vanaf 1332 in de onmiddellijke nabijheid van de Hunnegempoort. Na de uiteindelijke slechting in 1690 bleef de laatmiddeleeuwse stadsomwalling zichtbaar in de ruimtelijke structuur en percelering van de kloostersite en in boven- en ondergrondse sporen aldaar.

De onbebouwd gebleven zones op de kloostersite, zoals onder meer de speelplaats en de pandhof, bezitten een groot archeologisch kennispotentieel inzake de ontstaansgeschiedenis van de nederzetting, de laatmiddeleeuwse stadsontwikkeling met bijhorende stadsversterking en de verschillende priorijfazen, omwille van het nog aanwezige bodemarchief.

Ter hoogte van de verharde speelplaats ten noordwesten van de kerk was de vroegere begraafplaats van de stad gelegen, die tot het laatste kwart van de 18de eeuw in gebruik bleef. Algemeen wordt aangenomen dat deze zone een voor Geraardsbergen waardevol archeologisch archief aan ondergrondse restanten vormt, samen met en ter versterking van de erfgoedwaarden van de bij koninklijk besluit van 28 december 1936 beschermde Onze-Lieve-Vrouw van Hunnegemkerk;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem in Geraardsbergen als monument sociale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De voormalige benedictinessenpriorij van Hunnegem is sociaal gezien zeer betekenisvol voor de stad Geraardsbergen en specifiek wat het meisjesonderwijs betreft.

Reeds in het midden van de 17de eeuw vlak na de oprichting van de nieuwe congregatie, legden de zusters zich toe op onderwijs voor meisjes, kaderend binnen de lange traditie van de benedictinessen om jeugdonderricht te organiseren. In de loop van de 18de eeuw werd het lesaanbod uitgebreid met een kantleerschool, naar alle waarschijnlijkheid om in te spelen op de kantproductie die voor Geraardsbergen een belangrijke bron van inkomsten was. Deze aandacht voor gedegen meisjesonderwijs zette zich ook door na de heroprichting van de congregatie in de 19de eeuw, zoals opnieuw vastgelegd in de statuten, met de inrichting van algemeen lager onderwijs, weef-, borduur-, brei-, kantwerk- en huishoudscholen voor zowel internen als externen. Met dit onderwijsaanbod poogden de zusters de welstellende burgermeisjes op te voeden, alsook de armoede en verpaupering in het dichtbevolkte Geraardsbergen terug te dringen en bij te dragen tot de ontvoogding van de vele jonge kantarbeidsters. Financieel gesteund door lokale geldschieters, waaronder Louis Bert-de l'Arbre en zijn echtgenote Justine Virginie-de l'Arbre. Tot op heden is de priorij-site van Hunnegem verbonden aan een onderwijsinstelling wat voor een continuering op dit vlak zorgt. Traditioneel nemen leerlingen ook deel aan de historisch-volkskundige stoet bij het Krakelingenfeest die jaarlijks in Hunnegem start en op de Oudenberg eindigt;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als stadsgezicht historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Rondom het 17de-eeuwse kloosterpand met geïncorporeerde Onze-Lieve-Vrouwekerk en de voormalige begraafplaats situeren zich alle historisch onlosmakelijke aanhorigheden. Vanuit het kloosterpand ontwikkelde de congregatie ook haar gebouwenpatrimonium verder in de loop van de 19de en 20ste eeuw.

De naar beneden glooiende ommuurde open kloostertuin ten zuidoosten, is kenmerkend en vanouds onlosmakelijk verbonden met de kloostersite. De tuinzone is met de actuele percelering reeds aangeduid op 18de-eeuwse cartografische en 19de-20ste-eeuwse iconografische bronnen, maar klimt naar alle waarschijnlijkheid op tot de ontstaansperiode van de priorij in de 17de eeuw. Dergelijk tuinareaal was traditioneel betekenisvol en onontbeerlijk binnen een kloostergemeenschap enerzijds als moes- en plantentuin anderzijds als ontspannings- en bezinningsplaats voor de zusters. Een grot, kapel en loofgang van haagbeuk herinneren nog steeds aan deze vroegere functies.

De volumes van het neerhof, strategisch ingeplant tussen de kloostertuin en de boomgaard, illustreren de landbouwactiviteit die vroeger ook bij de priorij hoorde. Het behouden gesloten karakter van de kloostertuin, verkregen door een hoge in donkerbruine baksteen gemetste muur waarvan het huidig tracé minstens teruggaat op de eind-18de-eeuwse toestand, versterkt de betekeniswaarde van de tuinzone nog.

Na de heroprichting van het klooster in 1816, werd het klooster gekoppeld aan de onderwijsinrichting van de zusters, doorheen de 19de eeuw tot en met het begin van de 20ste eeuw uitgebreid met schoolvolumes. Het zeer beeldbepalende U-vormige ingangspand in neoclassicistische stijl kwam circa 1860 tot stand. Dit vroegere pensionaatsgebouw werd U-vormig geschikt rond een open binnentuin en aan de straatkant afgesloten door een stilistisch bijhorende straatmuur die de kenmerkende beslotenheid van de onderwijscongregatie karakteriseert. Het ingangsgebouw van circa 1860 heeft uitwendig een zeer beeldbepalend karakter. Dit wordt verkregen door het uniforme voorkomen, de bouwhoogte en de gevelritmering. Door de bouw van de vleugels rondom de Onze-Lieve-Vrouwekerk zijn deze volumes ook contextueel en structureel verbonden met de kloosterkerk.

De straatgevelwand aan de Gasthuisstraat ten oosten van het U-vormige inkomgebouw werd in het begin van de 20ste eeuw, tussen 1904 en 1906, dicht gebouwd met de stilistisch bijpassende straatvleugel in eclectische stijl (de huidige nummers 94 en 96). De daarachter gelegen speelplaatsen behoorden tot de ontspanningsruimte van de leerlingen. De gevel van de voormalige bewaar- en huishoudschool gebouwd in 1899 in traditionele stijl ten zuidwesten van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, begrensd visueel en fysiek de historische begraafplaats ter hoogte van de speelplaats. Dit gebouw kwam tot stand dankzij het mecenaat van Louis Bert-de l'Arbre op het moment dat de zustergermeenschap ook onderwijs voor het armere kind wilde aanbieden;

Overwegende dat de voormalige priorij van Hunnegem als stadsgezicht archeologische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De archeologische waarde van de ruime klooster- en schoolsite heeft betrekking op de middeleeuwse nederzetting Hunnegem. Deze nederzetting met parochie bij Hunnegemkerk zou als oudste bewoningskern aan de basis van het ontstaan van Geraardsbergen liggen. In de 14de eeuw grensde het domein aan de nieuwe stadsversterking aangelegd vanaf 1332 in de onmiddellijke nabijheid van de Hunnegempoot. Na de uiteindelijke slechting in 1690 bleef de laatmiddeleeuwse stadsomwalling zichtbaar in de ruimtelijke structuur en percelering van de kloostersite en in boven- en ondergrondse sporen aldaar.

Verschillende onbebouwd gebleven terreinen van de klooster- en schoolsite, zoals onder meer de achterliggende ommuurde kloostertuin, de binnentuin en de in twee niveaus gedeelde speelplaats, bezitten een groot archeologisch kennispotentieel en waardevol bodemarchief inzake de ontstaansgeschiedenis van de nederzetting, de laatmiddeleeuwse stadsontwikkeling met bijhorende stadsversterking en de verschillende bouwfazen van de priorij en school.

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

De kloostervleugels met pandhof en zusterkoor en de speelplaats (vroegere begraafplaats) van de voormalige priorij van Hunnegem als uitbreiding van de bij koninklijk besluit van 28 december 1936 beschermde Onze-Lieve-Vrouwekerk van Hunnegem, Gasthuisstraat 98, 100 in Geraardsbergen, bekend ten kadaster: Geraardsbergen, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 522K2 (deel).

De cultuurgooderen die mee worden beschermd, zijn als bijlage bij dit besluit gevoegd.

De volgende onroerende goederen worden definitief beschermd als stadsgezicht:

De site van de voormalige priorij van Hunnegem met U-vormig inkomgebouw en binnentuin, straatmuur, straatvleugel, speelplaatsen, gevel van de voormalige huishoudschool en ommuurde kloostertuin, Gasthuisstraat zonder nummer, 94, 96, 98, 100 in Geraardsbergen, bekend ten kadaster: Geraardsbergen, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummers 522D2, 522G2, 522K2 (deel), 522L2, 522M2 (deel), 522N2, 522P2 en 524L.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument van de voormalige priorij van Hunnegem in Geraardsbergen heeft een historische, architecturale, artistieke, archeologische en sociale waarde. De cultuurgooderen die mee worden beschermd hebben een historische en artistieke waarde. Het bijhorende stadsgezicht wordt beschermd vanwege de historische en archeologische waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument en het stadsgezicht zijn:

De volledig ingesloten voormalige priorij van Hunnegem ingeplant aan het einde van de Gasthuisstraat, situeert zich ten zuidwesten van de Markt met de Sint-Bartholomeuskerk, in het zuidelijkste en oudste deel van het historisch stadscentrum.

De kenmerkende beslotenheid van het voormalige klooster- en schoolcomplex is ter hoogte van de Gasthuisstraat gevisualiseerd door middel van de zeer aanwezige *straatmuur*. De huidige muurconstructie sluit het U-vormige inkomgebouw, waarmee het gelijktijdig werd opgetrokken circa 1860, en de speelplaats met de dieper gelegen Onze-Lieve-Vrouwekerk af. De hoge rood geschilderde bakstenen muur is samengesteld uit verdiepte spaarvelden en lisenen met een gecementeerde plint en wordt vanouds doorbroken door de twee nog aanwezige poortjes gevat tussen een hardstenen omlijsting onder overstekend zadeldakje. De brede poortdoornit met hardstenen pijlers die het rechts afgeronde muurdeel ter hoogte van de speelplaats begrenst, werd op het einde van de 19de eeuw toegevoegd.

Achter de straatmuur bevindt zich een met tegels verharde *speelplaats*. Dit rechthoekige onbebouwde terrein wordt ten noordwesten begrensd door de zuidwestelijke vleugel van het U-vormige inkomgebouw, ten zuidoosten door de romaanse Onze-Lieve-Vrouwekerk. Algemeen wordt aangenomen dat het kerkhof dat hoorde bij de in de 11de eeuw tot parochiekerk verheven Hunnegemkerk zich hier bevond.

De voormalige kleuter-, lagere en *huishoudschool*, situeert zich ten zuidwesten van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en vormt de zuidwestwand van de speelplaats. De voorgevel van

dit volume van 1899 naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre, is typerend voor eind-19de-eeuwse traditionele schoolarchitectuur. Het betreft een sobere baksteenbouw van vijf traveeën en twee bouwlagen onder leien zadeldak verticaal geled door middel van brede lisenen. Horizontaal belijnd door hoge rechthoekige vensters op lekdrempels, baksteenfries en houten kroonlijst.

Het oudste gebouw op de Hunnegemsite is de historisch zeer waardevolle en reeds bij koninklijk besluit van 28 december 1936 als monument beschermde romaanse *Onze-Lieve-Vrouwekerk van Hunnegem*. Het gebedshuis is verdiept gelegen en situeert zich ten zuidwesten van het U-vormige inkomgebouw en ten zuidoosten van de speelplaats.

De voormalige parochie- en kloosterkerk is naar het noordoosten georiënteerd en klimt in kern minstens tot de 11de eeuw op, maar vertoont sporen van bouwcampagnes en restauraties in de 13de, 14de, 19de en 20ste eeuw.

De Onze-Lieve-Vrouwekerk is een deels ingesloten zaalkerk, waarvan de plattegrond een schip van zes traveeën en een smaller koor met één rechte travee en driezijdige sluiting ontvouwt. Het geheel wordt afgedekt door middel van één steil leien zadeldak voorzien van een eveneens met leien beklede achzijdige klokkenruiter boven de derde travee. Het kerkje is opgetrokken uit veldstenen van diverse groottes, van onder meer kwartsiet, Doornikse kalksteen, lokale ijzerzandsteen, en voor de jongere invullingen uit baksteen. De oorspronkelijke romaanse tuitvormige zuidwestgevel is bij een restauratie in 1964 voorzien van een neogotisch getint spitsboogportaal met opgeklampte poort, geflankeerd door toegevoegde bolkozijnen. Daarboven, een gotisch spitsboogvenster met vernieuwd maaswerk. De puntgeveltop vertoont sporen van hersteld metselwerk.

Het schip wordt verlicht door vier romaanse rondboogvenstertjes. De gerestaureerde rondboogdeur in de eerste westertravee, werd als lekentoeegang geopend na de herinrichting van het koor circa 1890 onder leiding van Louis Bert-de l'Arbre. Een mijterboogvormig venster omgeven door sporen van een gedicht spitsboogportaal in de zesde travee stond naar alle waarschijnlijk in relatie met het haaks geplaatste korte volume dat te zien is op de kaart van Sanderus van 1641.

Het inspringende koor is voorzien van een gotisch spitsboogvenster, met gotisch maaswerk met glas-in-lood, gevat in een natuurstenen omlijsting met negblokken en dito afzaat. De overige gotische spitsboogvensters in de 14de-eeuwse meerhoekige koorluiting, zijn door de plaatsing van de U-vormige inkomvleugel circa 1859-1860 volledig ingebouwd en aan het gezichtsveld onttrokken.

De zuidoostelijke kerkgevel, die uitgaat op de kleine pandhof, is witgekalkt met accentuering van de lintvoegen. Deze gevelafwerking stemt overeen met deze van de andere in kern 17de-eeuwse pandgevels. De begane grond wordt voorafgegaan door de aangebouwde bakstenen kloostergang onder lessenaarsdakje verlicht door middel van spitsbogige vensters en deur. Het bovenste deel van de zuidoostgevel is doorbroken door twee grote rondboogvensters en een klein romaans venstertje en vertoont vlak voor het versmallende koor een rest van een liseen of een uitgelengde console.

De kloosterkerk wordt binnenin gekenmerkt door een eenbeukige ruimte met geschilderde en bepleisterde wanden, overkluisd door een spitstongewelf boven een merkwaardig zichtbare dakstoel. De kerkvloer is samengesteld uit gepolijste hardsteen die in het verhoogde kerkkoor overgaat in een zwart-witte tegelvoer met centraal een stervormig met verschillende gekleurde marmersoorten ingelegd rozet. Het rechthoekig schip wordt afgesloten door een smaller afgerond driehoekige koor, waarachter de 14de-eeuwse spitsboogvensters zitten waarvan er een deel nog via de in 1859-1860 aangebouwde U-vormige inkompartij zichtbaar is.

De koorwand is verfraaid door Louis Bert-de l'Arbre met een doorlopende schildering met voorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van de Vrede, de patroonheiligen, en de kunstenaar en zijn vrouw. Het tafereel waarbij de priorin onder toezicht van haar beschermengel, de

abdissenstaf aanbiedt aan Onze-Lieve-Vrouw, is een verwijzing naar het historische feit dat de eerste priorin in 1627 als priorin en niet als abdis wenste te zetelen. Elf geschilderde taferelen uit het leven van de heilige Benedictus en de heilige Scholastica verfraaien voorts de koorwand. De hoge neogotische lambrisering, met ingewerkte deur naar de sacristie, wordt ten zuidoosten onderbroken door een hoge afscheiding in hout met glas-in-loodramen als toegang tot het zusterkoor.

Een scheiboog vormt een visuele scheiding tussen het smallere hoogkoor en het bredere schip. In het boogveld is een grote schildering aangebracht met centraal een tronende Christus aan weerszijden geflankeerd door gevleugelde engelen, vervaardigd door Louis Bert in de periode 1899-1900.

Achteraan tegen de zuidwestgevel wordt de geschiedenis van de kerstening van de streek door de heilige Amandus, de stichting van Hunnegem als bakermat van Geraardsbergen en de stichting van de stad geschilderd weergegeven, vervaardigd tussen 1894 en 1898. Het overkragende doksaal staat in verbinding met het kloosterpand en was destijds voorbehouden voor zieke of minder mobiele zusters.

Ten zuiden van de Hunnegemkerk situeert zich het naar ontwerp van Dom Manessier tussen 1624-1627 opgerichte en later verbouwde *benedictinessenklooster*. Kenmerkend voor dit type kloosterarchitectuur is de vierkante aanleg van de drie kloosterpanden, met omlopende pandgang, die aansluiten bij de georiënteerde kerk. Alle vleugels zijn geschikt rondom een vierkante met gras begroeide pandhof, het vroegere 'claustrum', thans met centraal een beeld van Moeder met Kind op een samengestelde gotische zuil met bladwerkkapiteel.

De zuidwestelijke en de zuidoostelijke vleugels in traditionele stijl bevatten de oudste delen opklimmend tot de 17de eeuw. Het zusterkoor van 1887 werd tegen de 17de-eeuwse noordoostelijke pandvleugel gebouwd.

Het *zuidwestelijk pand*, haaks tegen de kerk, telt zeven traveeën en twee verdiepingen onder een leien zadeldak met klokkenstoeltje. Het baksteenmetselwerk van de tuingevel met verwerking van zandsteen voor de sokkelafschuining, de onderdorpels en negblokken van de benedenvensters en de steigergaten, alsook de muurankers met kram en krul verwijzen naar de 17de-eeuwse oorsprong. De dubbele letter V in zwart gesinterde baksteen is zeer waarschijnlijk nog een metselaarsteken uit de ontstaansperiode.

De rechthoekige muuropeningen, deels met in het gevelvlak geplaatste hardstenen lateien, vervangen de vroegere kruiskozijnen, waaraan de sponning met luikduimen, de enkele en dubbele ontlastingsbogen herinneren. In de sokkel werden verschillende 17de- en 18de-eeuwse sobere graftekens van de zusters ingemetseld. Deze veertien blauwe hardstenen graftekens, gedateerd tussen 1660-1769, vermelden de naam, sterfdatum en soms de functie van de overleden zuster. Ze werden in de zuidwestelijke gevel geplaatst na de ruiming van het zusterkerkhof in de jaren 1960.

De zuidwestelijke kloostervleugel herbergt een 17de-eeuwse tongewelfde kelder die toegankelijk is via een steile zwenkende hard- en natuurstenen keldertrap vertrekkende vanuit de zuidoostelijke kloostervleugel. De begane grond wordt deels ingenomen door de vroegere refter en kapittelzaal, bereikbaar via een rondboogvormige deur in de as van de pandgang in de zuidoostelijke hoek.

De bovenverdieping was aanvankelijk voorzien van kleine cellen voor de zusters, ontsloten via een smalle gang parallel aan de pandhof. Bij recente interieurwerken werd deze opdeling en de aankleding verwijderd en werd de oorspronkelijke ruimte-indeling, structuur met dragende balkenstructuur met zware 17de-eeuwse geprofileerde moerbalken en zoldering en sporadisch buitenschrijnwerk terug zichtbaar. De toegang in de zuidwesthoek tot het doksaal bleef behouden.

Het zuidwestelijke pand wordt afgedekt door een over de drie kloostervleugels doorlopend monumentaal hoog en steil dakgebinte. Dit volgens stijlkenmerken als 17de-eeuws te dateren samengestelde eiken spantenstructuur met fraaie kromstijlen, gesneden telmerken en geplaatst op een hoge gemetselde borstwering, is zeer merkwaardig en héél betekenisvol.

Het *zuidoostelijk pand*, van dertien traveeën met twee verdiepingen boven de kelderverdieping onder een ver overstekend leien zadeldak en rechter aandak, klimt in kern eveneens op tot de 17de eeuw.

Deze verankerde bak- en zandsteenbouw is afgelijnd door massieve zandstenen hoekblokken en vertoont dezelfde traditionele stijkenmerken als het zuidwestelijk pand, alsook decoratieve elementen die naar de 17de-eeuwse oorsprong verwijzen. De met natuursteen afgeboorde hoge kelderverdieping heeft getraliede keldergaten, een bolkozijn en twee rondbogige kelderdeuren met oud smeedwerk aan de kelderluiken, gevat in een zandstenen omlijsting met druiplijstje. De rechthoekige vensters met negblokken en dubbele ontlastingsboogjes op de verhoogde begane grond refereren naar de vroegere kruisvensters; de boven- en onderdorpels in blauwe hardsteen werden wellicht in de loop van de 18de eeuw geplaatst. De kleine rechthoekige bovenvensters zijn ook nog deels voorzien van zandstenen elementen en corresponderen qua plaats en vormgeving met deze in de binnentuingevel. In de twee rechter traveeën van de 17de-eeuwse kloostervleugel werden in de jaren 1970 recentere vensters onder ijzeren lateien geplaatst. Hierachter zit de haakse noordoostelijke kloostervleugel, waarvan de begane grond onder leiding van Dom Antonius Maes werd gemoderniseerd. In 1833 werd de zuidoostelijke vleugel oostwaarts uitgebreid met een tweelaags schoolgebouw, in jaarankers gedateerd '1833'. Deze sobere baksteenbouw van vier traveeën, bovenaan afgelijnd door een getrapte baksteenboord is afgedekt door een leien zadeldak met dakkapel. De 19de-eeuwse vensters werden in de loop van de 20ste eeuw vervangen door de huidige exemplaren onder ijzeren lateien. In 1947 werd dit schoolgebouw van 1833 inwendig aangepast, achteraan ingebouwd door en aan de tuinzijde verlengd met een lager volume in lichtere baksteen, van twee bouwlagen en dito traveeën onder een zadeldak.

De volledige lengte van de zuidoostelijke kloostervleugel is onderkelderd. Het grote en hoge kelderniveau is samengesteld uit graat- en tongewelven met zwarte tegelvloer, die zeker opklimmen tot de 17de eeuw. Al de keldertoegangen en vensteropeningen zijn gericht naar de vroegere kloostertuin.

De circulatie op de begane grond verloopt langsheen de gemoderniseerde pandgang. De kamer van de priorin, situeert zich tegenover het zusterkoor in de hoek met de noordoostelijke kloostervleugel. De daarnaast gelegen voormalige ontspanningsruimte, behield de vroegere structuur en balkroostering van kinderbalken en drie bekapte moerbalken met geprofileerde balksleutels.

De bovenverdieping had dezelfde indeling met cellen en dezelfde circulatiewijze als de zuidwestelijke vleugel. De oorspronkelijke structuur was voorheen niet zichtbaar. Door recente interieurwerken zijn de dragende moerbalken met sleutels blootgelegd. De 17de-eeuwse vormgeving van de balksleutels correspondeert met de zichtbare sleutels in de kapittelzaal op de begane grond.

De zolderverdieping wordt eveneens afgedekt door de 17de-eeuwse historisch zeer waardevolle doorlopende eiken spantenstructuur.

De afwerking en het voorkomen van de verankerde binnentuingevels van de zuidwestelijke en zuidoostelijke kloostervleugel is analoog aan de gevelafwerking van de kloosterkerk. De verankerde bovenverdieping doorbroken door rechthoekige vensteropeningen, is witgekalkt, vertoont zandstenen steigergaten, daklijstbalkjes, muurankers met kram en krul, en sporen van ontlastingsboogjes als verwijzing naar de 17de-eeuwse kern van deze vleugels.

De begane grond wordt voorafgegaan door een omlopende neogotische kloostergang in donkerbruine baksteen onder lessenaarsdak, met spitsbogige venster- en deuropeningen en druiplijstje met afgeschuinde tegeldorpels. De pandgang is op basis van stijkenmerken uitwendig 19de-eeuws te dateren en gaat volgens iconografisch materiaal terug op de historische circulatieweg. Inwendig werd de aankleding van de pandgang in de jaren 1970 gemoderniseerd en voorzien van glas-in-loodramen met de heraldische tekens van al de priorinnen van Hunnegem vervaardigd door de Brugse glazenier Roger Vande Weghe (Rogier Vandeweghe), ter vervanging van de typische neogotische beglaasde roedeverdeling.

De *noordoostelijke kloostervleugel* bestaat uit twee volumes: de in kern 17de-eeuwse pandvleugel en het in 1887 naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre toegevoegde zusterkoor. Het fraaie 19de-eeuwse neogotische *koor der religieuzen* is enkel via de pandhof zichtbaar. Het merkwaardige gebouw telt zeven traveeën en wordt afgedekt door een leien zadeldak met drie neogotische dakvensters. De baksteengevel, in een warm oranje-rood metselwerk met geaccentueerde voegen, wordt verticaal geleed door versneden steunberen. De verticaliteit wordt extra versterkt door de slanke spitsboogvormige drielichten met centraal rozet, met glas-in-lood, in de verdiepte spitsboogvormige venstertraveeën. In de eerste, de zesde en de zevende travee zijn de drielichten respectievelijk in functie van het doksaal, de vestibule van de zusters en de pandgang niet geplaatst en/of kleiner uitgevoerd.

Het 19de-eeuwse neogotische voormalige zusterkoor is inwendig opgedeeld in twee zones. Een kleine afgescheiden vestibule aan de zuidoostzijde, staat in verbinding met de zuidoostelijke pandgang en is toegankelijk via een spitsboogvormige deur met dito bovenlicht met kleine roedeverdeling. De volledig met hout beklede kamer, afgedekt door een houten balkenroostering, verfraaid met een mooie cementtegelvloer met neogotisch motief, heeft nog een witgeschilderde trapkast in de noordoostelijke hoek.

De grote rechthoekige ruimte, thans ingericht als tentoonstellingszaal en gekend als de 'Paxzaal', wordt aan de pandhofzijde verlicht door hoge spitsboogvensters beglaasd met glas-in-loodramen. De afsluitende muur tussen de kloosterkerk en het zusterkoor is geopend en voorzien van een houten wand met glas-in-lood. De ruimte is afgedekt door een in neogotische stijl decoratief uitgewerkte vlakke houten roostering van geprofileerde moer- en kinderbalken, gedragen door uitgelengde korbelen op geprofileerde stenen consooltjes en op verschillende plaatsen in donkere roodtinten geschilderd.

De zaal is voorzien van een drietal zware opgeklampte spitsboogvormige deuren met neogotisch hang- en sluitwerk, én een hoge omlopende houten lambrisering met daarboven indrukwekkende schilderijen naar ontwerp van Louis Bert-de l'Arbre die de volledige zuidoost- en noordoostwand beslaan.

Tegen een donkerblauwe met goudkleurige sterren verlichte achtergrond wordt de aanbidding van het Lam Gods afgebeeld tegen de zuidoostgevel. Dit thema is volgens de Apocalyps weergegeven met Christus in Majestas, waarbij Christus wordt voorgesteld als de heerser over de hemel en aarde gezeten op een troon voor een amandelvormige stralenkrans en omgeven door zeven musicerende en op bazuinen blazende gevleugelde engelen. Bij de engelen staan oude mannen in witte gewaden die het Oude en Nieuwe Testament symboliseren. In de twee bovenhoeken zijn teksten uit het boek Openbaring, 10de hoofdstuk, vers 10 en 11 geschilderd, met daarnaast de wapenschilden van paus Leo XIII en de Gentse bisschop Monseigneur Stillemans.

Tegen de volledig gesloten noordoostgevel troont centraal de heilige Benedictus gezeten op een troon voor een wandkleed en een tapijt met neogotische motieven dat overgaat in een bebloemd grasveld, een zegenend teken makend en het geloofsboek vasthoudend met opschrift verwijzend naar Benedictus' geloofsregel. De heilige wordt vergezeld van twee engelen en twee knielende monniken. Zowel links als rechts schrijdt een processie naar de heilige toe. De per twee geplaatste vier kerkvaders, gesteund door gevleugelde engelen, worden vergezeld door benedictijnen (links) en benedictinessen (rechts). Uiterst rechts van dit tafereel, in de hoek met het hoogkoor, houden nog twee engelen banderollen vast met het opschrift 'Priez pour le peintre Louis Bert et son épouse J. de L'Arbre'.

In de hoek naast de beglaasde wand met de pandhofgevel zijn twee scènes weergegeven uit het leven van Christus. Boven de pandgangdeur de voorstelling van de geboorte van Christus in de stal in Bethlehem, daarnaast de kruisdood van Jezus nabij een versterkte burcht. Onderaan is de schildering gedateerd april 1895.

Boven het zusterkoor bleef de typische eind-19de-eeuwse dakstructuur en het gebinte behouden. De zolder is van de rest van de boven de kloostervleugels doorlopende 17de-eeuwse dakconstructie gescheiden door een beplankte houten wand. De zolder behield haar houten plankenvloer.

De in kern *17de-eeuwse pandvleugel* situeert zich ten noordoosten van het zusterkoor en kijkt uit op een van de speelplaatsen. Deze vleugel van twee bouwlagen onder een leien zadeldak met gedichte dakvlakvensters ter hoogte van de vroegere dakkapellen of -vensters, werd in de loop van de 20ste eeuw verbouwd. Heden is het pand grotendeels ingebouwd tussen de schoolvleugel van 1947 en het U-vormig inkomgebouw van circa 1860, waardoor slechts vier traveeën zichtbaar zijn. Dit deel vertoont gewit metselwerk met grote rechthoekige muuropeningen onder I-lateien en in 1926 toegevoegde luifel. De daklijstbalkjes onder het zadeldak en de muurankers verwijzen nog naar de oude oorsprong van dit volume.

De noordoostelijke vleugel is over de gehele lengte onderkelderd en bestaat uit verschillende grote met elkaar verbonden tongewelven. De begane grond van deze vleugel werd in de jaren 1970 onder leiding van Dom Antonius Maes sterk gewijzigd en verbouwd tot een grote open ruimte bestemd als zit- en eetplaats. De ruimte wordt thans gekenmerkt door een 20ste-eeuwse tegelvloer, een plafond onder I-liggers en een massieve 20ste-eeuwse schouw geplaatst tegen de blinde zusterkoorgevel.

De oorspronkelijke 17de-eeuwse kloosterstructuur van de bovenverdieping bleef behouden. De etage is opgedeeld in meerdere delen. In een afgescheiden sobere kamer aan de tuinkant die in verbinding staat met en bereikbaar is via de zuidoostelijke vleugel resten nog de vroegere plankenvloer, ingekaste moerbalken en grote ingemaakte kasten.

De oorspronkelijke 17de-eeuwse dakspantenstructuur, die ook bewaard bleef in de zuidoostelijke en zuidwestelijke kloostervleugel, loopt door boven de noordoostelijke kloostervleugel. Evenzo voor de kenmerkende uit brede planken samengestelde doorlopende zoldervloer.

Verschillende *cultuurgoederen* bevinden zich in de kloostergebouwen. Deze objecten zijn historisch en functioneel met de vroegere congregatie en de voormalige priorij site verbonden. Het betreft onder meer een kopie van het Onze-Lieve-Vrouw van Hunnegem bedevaartsbeeld van circa 1520, een 18de-eeuws beeld van Sint-Anna leert Onze-Lieve-Vrouw als kind lezen, het eind-19de-eeuws neogotisch retabel met kruisingsgroep, twee 18de-eeuwse en één 19de-eeuws Onze-Lieve-Vrouw met Kindbeeld, een 18de-eeuws Onze-Lieve-Vrouwebeeld, een licht beschadigd 17de-eeuws heilig Benedictusbeeld, een beeld van Sint-Jozef met Jezuskind toegeschreven aan de Geraardbergse beeldhouwer Gabriël Grupello (1664-1730), een 17de-eeuws beeld van Ecce Homo of de Man van Smarten.

Ten zuidoosten strekt zich de ommuurde voormalige *kloostertuin* van de priorij van Hunnegem uit, aangelegd op een glooiend terrein begrensd door de deels gedempte zijtak van de Dender, de zogenaamde Kleine Dender. Zowel de hoge in donkerbruine baksteen gemetste tuinmuur, het muurtracé, als het tuinareaal gaat minstens terug op een 18de-eeuwse toestand en afbakening. Volgens cartografische en iconografische bronnen evolueerde de tuin van een in de 18de eeuw deels in beboomde rastervormige percelen opgedeelde zone naar een bebloemde en beboomde wandel- en meditatie tuin voor de zusters met kapel en moestuin. De neogotische open kapel, opgetrokken in bak- en hardsteen met een beeld van de heilige Scholastica in een hardstenen gevelnis, is nog steeds aanwezig. Ten noordoosten eveneens langsheen de kloostermuur, is een loofgang van haagbeuk zichtbaar, dat als typisch kloostertuinonderdeel gebruikt werd voor bezinning en gebed. Een grote grot omzoomd door een laag hekje situeert zich net voorbij de muurknik. Deze constructie is samengesteld uit een combinatie van echte stenen met cementrustiek en werd volgens een opschrift opgericht ter ere van Sint-Benedictus en vervaardigd in 1895. In de nabijheid staan nog een aantal coniferen en buxus, beplanting die kenmerkend is voor de vroegere kloostertuinaanleg.

De tuinzone is als traditioneel onderdeel van een kloostersite onlosmakelijk met de vroegere priorij verbonden.

Ten zuidwesten werd de zuidoostelijke kloostervleugel uitgebreid met een haaks verankerd baksteenvolume, voorheen met *neerhoffunctie* dat in verschillende periodes tot stand is gekomen. Deze vroegere stal- en schuurvleugel werd destijds strategisch ingeplant tussen de kloostertuin en de boomgaard.

Het uitspringend volume van twee bouwlagen onder plat dak met gedichte muuropeningen is het oudste gedeelte en klimt minstens tot het begin van de 19de eeuw op, maar gaat naar alle waarschijnlijkheid op een nog ouder gebouw terug. In de tweede helft van de 19de eeuw werd het zuidoostwaarts gefaseerd verlengd met de langwerpige eenlagige poort- en stalvleugel onder pannen zadeldak met centrale korfboogvormige doorrit.

Ten noordoosten van de Onze-Lieve-Vrouwekerk werd in 1859-1860 een *U-vormig inkomgebouw* in neoclassicistische stijl opgetrokken. Deze 19de-eeuwse nieuwbouw bestaat uit drie vleugels geschikt rond een rechthoekige deels betegelde en deels met gras begroeide binnentuin die ter hoogte van de Gasthuisstraat door de eerder besproken straatmuur met centraal poortje van de buitenwereld afgesloten is. De in het staatbeeld beeldbepalende rood beschilderde baksteenbouw telt twee bouwlagen onder doorlopende deels afgewolfde leien zadeldaken die in de zuidwesthoek aansluiten op het koordak van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het hoogkoor zodoende volledig insluiten.

De hoofdvleugel, parallel aan de straat, is een lijstgevel van negen traveeën. Het centrale drie traveeën brede risaliet wordt afgelijnd door witgeschilderde hoekblokken en bekroond door een hogeropgaand driehoekig fronton voorzien van een halfbogig dakvenster met waaivormig smeedwerk. De hele gevel wordt voorts horizontaal geaccentueerd door middel van een gecementeerde plint, witgeschilderde muurbanden, negblokken en een gekorniste kroonlijst. Het opschrift 'Pensionnat Hunnegem' was voorheen ook in de borstwering aangebracht.

Het schrijnwerk van de rechthoekige vensters werd in het laatste kwart van de 20ste eeuw merendeels vernieuwd; op de begane grond naar midden-19de-eeuws oud model met afgeronde kanten. De dito deuren in de tweede en zesde travee zijn gevat in een vlakke omlijsting van hardsteen, waarvan de centrale inkomdeur bijkomend versierd is met een glas-in-loodvoorstelling van Onze-Lieve-Vrouw van Hunnegem.

De zijvleugels van respectievelijk vijf (oostvleugel) en zes traveeën (westvleugel) vertonen een gelijkaardige gevelopbouw, muuropeningen en gevelafwerking in neoclassicistische stijl. De kopgevels van beide volumes aan de Gasthuisstraat hebben identieke grote imitatie-drielichten, wat de symmetrie versterkt. De oostvleugel is aan de binnentuinzijde bijkomend voorzien van een deur uiterst rechts en links, een imitatievenster op de begane grond én een X-vormig anker in de rechtersvenstertravee. De westvleugel is toegankelijk via een deur in de eerste travee, behield op de begane grond de oorspronkelijke midden-19de-eeuwse vensters met kleine roedeverdeling en afgeronde hoeken, én heeft zowel beneden als boven in de tweede travee een blind venster.

In tegenstelling tot de decoratieve afwerking van de voorgevels, zijn de achtergevels van het U-vormige inkomgebouw zeer sober. Het betreft eenvoudig met lange ankers verankerd onbeschilderd baksteenmetselwerk met rechthoekige muuropeningen voorzien van 20ste-eeuws schrijnwerk, met hier en daar sporen van aanpassingswerken.

De westgevel van de westelijke vleugel, die uitgaat op de voormalige begraafplaats en aansluit met de kerk, is het gaafst bewaard. Deze baksteengevel wordt geritmeerd door rechthoekige venster- en deuropeningen met diefijzers op de begane grond ter hoogte van de circa 1860 heringerichte sacristie.

De *straatvleugel* parallel aan de Gasthuisstraat, ten noordoosten van het U-vormig inkomgebouw werd gefaseerd opgericht tussen 1904 en 1906. Dit volume van twee bouwlagen en zeven traveeën onder een doorlopend zadeldak in eclectische stijl sluit stilistisch aan bij de neoclassicistische inkompartij en illustreert de historische verbondenheid ervan met het school- en kloostercomplex van 1859-1860. De lijstgevel is horizontaal gemarkeerd door een hoge gecementeerde plint, doorlopende lekdrempels en dito beschilderde venster- en deuropeningen op de begane grond en bovenverdieping, fraaie sierankers, en aflijnende tandlijst met dropmotief onder de dakgoot. Enkelvoudige en gekoppelde rondboogvensters met vernieuwd schrijnwerk in kunststof. Gelijkaardige deur en poort in de derde, vierde, zesde en zevende travee. Aan het baksteenmetselwerk van de achtergevel is de gefaseerde totstandkoming van de straatvleugel herkenbaar.

De *speelplaats* achter de straatvleugel beslaat twee niveaus. De bakstenen schoolmuur, die het terrein ten noordoosten begrensd is een deel van de vroegere bakstenen kloostermuur afgelijnd op de historische kloosterperceelsgrenzen.

Art. 3. Voor het beschermde monument en stadsgezicht gelden de volgende beheersdoelstellingen:

§1. Algemene beheersdoelstellingen voor monument en stadsgezicht

De algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden.

Elke ingreep moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen en vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Bewaren gaat daarbij voor op vernieuwen. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen.

De configuratie en de hoge ensemblewaarde van het geheel, gekenmerkt door een intrinsieke samenhang tussen de reeds bij koninklijk besluit van 28 december 1936 als monument beschermde Onze-Lieve-Vrouwekerk van Hunnegem, met de straatmuur, de speelplaats (voormalige begraafplaats), de kloostergebouwen rond pandhof met zusterkoor, het U-vormig inkomgebouw met binnentuin, de straatvleugel (met huisnummers 94-96), de gevel van de voormalige huishoudschool en de ommuurde kloostertuin met grot, loofgang en kapel dient te worden gerespecteerd.

De totaliteit van de Hunnegemsite is vanwege zijn grote historische en archeologische waarde en verwacht bodemarchief opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed en de vastgestelde inventaris archeologische zones als historische stadskern van Geraardsbergen. De zone bezit een groot kennispotentieel inzake de vroegmiddeleeuwse ontstaansgeschiedenis van de nederzetting, de laatmiddeleeuwse stadsontwikkeling met bijhorende stadsversterking en de verschillende priorijfazen. Vanuit de historische en archeologische erfgoedwaarde dient gestreefd te worden naar het maximale behoud van de archeologische ondergrond en het bodemarchief op deze site, zeker ter hoogte van de speelplaats (vroegere begraafplaats) en in de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Indien beperkte graafwerken toch niet uit te sluiten zijn, dienen deze te worden voorafgegaan door een archeologisch onderzoek volgens de geldende regelgeving. Door dit gedegen archeologisch onderzoek kunnen kennislacunes omtrent de ontstaansgeschiedenis, de ontwikkeling van de stad en de priorij achterhaald worden.

§2. Beheersdoelstellingen voor het monument

Het maximaal behoud van het ex- en interieur van het zusterkoor en de optimalisatie van de vocht-, lucht- en lichtcondities dient vooropgesteld te worden. Maatregelen dienen genomen te worden om de schade aan de muurschilderingen in het zusterkoor te herstellen en verdere aftakeling te voorkomen. Vervanging van de huidige dominante lichtarmaturen door armaturen met minder lux in het zusterkoor is ook aangewezen teneinde de muurschilderingen en de in het zusterkoor aanwezige cultuurgoederen te beschermen.

Ook voor de overige kloostergebouwen, met inbegrip van de aanwezige cultuurgoederen, dienen de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen behouden te blijven.

De goederen opgenomen in de lijst van cultuurgoederen dienen in het monument behouden te blijven.

§2.1. In uitvoering van deze beheersdoelstellingen gelden volgende verplichtingen:

- 1° het onbebouwd laten van de speelplaats ten noordwesten van de Onze-Lieve-Vrouwekerk, in overeenstemming met de historische open configuratie en de voormalige functie als begraafplaats bij de Onze-Lieve-Vrouwekerk;
- 2° vanwege de archeologische erfgoedwaarde dient er gestreefd te worden naar het maximale behoud van de archeologische ondergrond en het bodemarchief op deze site, zeker ter hoogte van de speelplaats (vroegere begraafplaats) en in de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Indien beperkte graafwerken toch niet uit te sluiten zijn dienen deze te worden voorafgegaan door een archeologisch onderzoek conform de geldende regelgeving;
- 3° het onbebouwd laten van de binnentuin aan de ingesloten pandhof;
- 4° het behoud van de bestaande configuratie van het geheel van de speelplaats (vroegere begraafplaats), de priorijkerk, de kloostervleugels met zusterkoor en pandhof in relatie tot de gebouwen en de open ruimte opgenomen in het stadsgezicht;
- 5° het behoud van de schaal, de volumewerking, de opstand en het type bedaking, de gevelafwerking van het zusterkoor en de kloostervleugels;
- 6° het respecteren van de planindeling van het complex, met behoud van de bestaande circulatie onder meer via de pandgang;
- 7° het behoud van het historisch schrijn- en smeedwerk, inclusief de glas-in-loodramen van het zusterkoor;
- 8° het behoud van de interieurinrichting en -aankleding van het in de erfgoedwaarden omschreven zusterkoor, met bijzondere aandacht voor de muurschilderingen van Louis Bert – de l'Arbre;
- 9° het behoud van de interieurinrichting en -aankleding van de in de erfgoedwaarden omschreven overige 17de-eeuwse kloostervleugels, met bijzondere aandacht voor kelderverdiepingen, de structuur met moerbalken en het historische dakgebinte en de dakconstructie;
- 10° het behoud van de in de bijgevoegde lijst opgesomde cultuurgoederen in situ. Indien het noodzakelijk is, kunnen de opgelijste cultuurgoederen op deskundige wijze binnen het monument verplaatst worden. Hun nieuwe locatie moet dan klimatologisch en tentoonstellingstechnisch verantwoord zijn.

§3. Beheersdoelstellingen voor het stadsgezicht

Het behoud van het gesloten karakter en de typologie van de voormalige kloostersite met bijhorende ommuurde kloostertuin met grot, loofgang van haagbeuk en kapel en typische beplanting zoals conifeer en buxus dient maximaal gerespecteerd te worden en herkenbaar te blijven. Het is aangewezen de kloostertuinzone maximaal onbebouwd te laten. Een heraanleg geïnspireerd op de vroegere tuinaanleg wordt aanbevolen.

De thans in twee niveaus opgedeelde speelplaats is meegenomen in het stadsgezicht vanwege de historische verbondenheid met de school- annex kloostersite. Deze zone is ook belangwekkend voor het potentiële bodemarchief.

Het L-vormig schoolgebouw van 1988, het schoolgebouw van 1947 en de jongere lage volumes gebouwd tegen de straatmuur van de speelplaats (vroegere begraafplaats) zijn historisch minder belangrijk en hebben weinig tot geen erfgoedwaarde.

Bij elke wijziging binnen het stadsgezicht dient afgewogen te worden dat nieuwe ingrepen geen negatieve impact hebben op de specifieke erfgoedkenmerken van het monument en het stadsgezicht.

§3.1. Binnen het kader van de omschreven erfgoedwaarden van het stadsgezicht wordt het behoud van de volgende erfgoedelementen en erfgoedkenmerken vooropgesteld:

- 1° het respecteren van de afwerking, geleding, voorkomen en hoogte van de straatmuur;
- 2° het onbebouwd laten van de binnentuin aan het U-vormige inkomgebouw;
- 3° het maximaal behoud van het open en onverhard karakter van de tuinzone en het maximaal onbebouwd laten van de kloostertuin met respect voor de grot, de loofgang met haagbeuk en de kapel langsheen de kloostermuur;
- 4° het behoud van de bakstenen kloostermuur binnen de op plan aangeduide afbakening ter versterking van het gesloten karakter van de vroegere kloostertuin;
- 5° het behoud van de bestaande configuratie van het geheel van het U-vormige inkomgebouw rond binnentuin, haakse straatvleugel en voorgevel van de voormalige huishoudschool, in relatie tot de Onze-Lieve-Vrouwekerk en de gebouwen en open ruimte van het monument;
- 6° het behoud van de schaal, de volumewerking, de opstand, type en kleur bedaking van het U-vormige inkomgebouw, de straatvleugel en de gevel van de voormalige huishoudschool;
- 7° het behoud van de ritmering, afwerking en kleurstelling van de voor- en kopgevels van het U-vormig inkomgebouw, de straatvleugel en de gevel van de voormalige huishoudschool en van de westgevel van de westvleugel van het U-vormige inkomgebouw;
- 8° het respecteren van de ritmering, de hoogte en herkenbaarheid van de achtergevels van de hoofd- en oostvleugel van het U-vormige inkomgebouw.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument en stadsgezicht zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen moet een toelating worden aangevraagd:

Voor de percelen opgenomen in de bescherming als monument:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen of vervangen van decoratieve gevelementen en smeedijzer;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;

- c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, paden en groenaanleg;
  - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen de straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
  - e) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
  - f) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
  - g) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - h) het structureel en fundamenteel wijzigen van de tuinaanleg;
  - i) het wijzigen van het microreliëf;
- 7° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies.

Voor het interieur van het zusterkoor en de kloostergebouwen en voor de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, schouwen, ingewerkte wandspiegels, trappen, stucwerk, wand- en plafondschilderingen, wandbekledingen, papierbehang, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambriserings, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 6° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
- 7° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- 8° het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties;
- 9° het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van de cultuurgoederen die opgenomen zijn in een beschermingsbesluit.

Voor de percelen opgenomen in de bescherming als stadsgezicht :

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie, met inbegrip van graafwerken daarvoor en die de stabiliteit van de gebouwen en constructies kunnen beïnvloeden;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;

- e) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van verhardingen, paden en groenaanleg;
  - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen de straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
  - e) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
  - f) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
  - g) het structureel en fundamenteel wijzigen van de tuinaanleg;
  - h) het wijzigen van het microreliëf en de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud van beschermde goederen.

Brussel,

19 APR. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS